

Юлія ЛОГВИНЕНКО
АКТУАЛЬНІСТЬ СВІТОГЛЯДНИХ ТА СУСПІЛЬНИХ ПРОБЛЕМ
РОМАНУ М. РУДЕНКА “ОРЛОВА БАЛКА”

У статті розкривається становлення та зміна світогляду М. Руденка як громадянина та письменника у тоталітарному середовищі, боротьба авторського світобачення з панівним у тогочасному суспільстві методом соцреалізму. Зроблено спробу проаналізувати роман “Орлова балка”, який є переломним у творчому доробку письменника, з позиції боротьби автора з вимогами соцреалізму. Досліджено актуальні проблеми, порушені автором у творі, що були заборонені для обговорення на час написання роману.

***Ключові слова:** авторське бачення, творчий метод, соціалістичний реалізм, художнє зображення.*

Постановка проблеми. Стан сучасного українського суспільства вимагає перегляду діяльності та творчості тих постатей в українському культурному і літературному дискурсі, хто намагався діяти відповідно до своїх переконань, та був несправедливо замовчаний. Творчість М. Руденка, в основу якої покладено віру в людину, в її здатність максимально реалізувати своє природне, соціальне, екзистенціальне призначення, а також визнання права особистості на індивідуальний життєвий вибір, здійснила помітний вплив на політичний і культурний рух української інтелігенції ХХ століття та заслуговує на більш глибоке вивчення.

Аналіз актуальних досліджень. Огляд сучасної наукової і спеціальної літератури показав, що постать М. Руденка, його творчий спадок і вплив на сучасний літературний та культурний процес не були достатньо вивчені. Розробкою даної проблематики плідно займалися такі вчені-дослідники як І. Білогуб, О. Бондаренко, П. Григоренко, І. Власенко, В. Лупейко, М. Слабошпицький та ін. Цими авторами було детально вивчено та проаналізовано основні віхи життєвого шляху М. Руденка, зроблено огляд творчості, зібрані інтерв'ю, проаналізована поезія й художня проза в контексті шістдесятництва. Проте роман М. Руденка “Орлова балка” не був належно проаналізований з точки зору авторської позиції щодо використання методу соцреалізму при побудові текстової тканини та аналізу світоглядних позицій ліричного героя.

Мета статті – проаналізувати мотиваційні критерії життєвого і творчого вибору М. Руденка, дослідити основні суспільні та світоглядні проблеми роману “Орлова балка”, його оригінальність і вплив на український літературно-культурний процес.

Виклад основного матеріалу. Незважаючи на те, що від часу написання роману пройшло вже не одне десятиліття, відбулися значні зміни у структурі українського суспільного і державного устрою, роман “Орлова балка” не втрачає своєї художньої вартості. Якщо відкинути певні шаблони соцреалізму (бо епоха не могла не позначитися на авторській свідомості, хоч як автор не боровся з канонами), то багато суспільних та світоглядних

проблем, піднятих автором у романі “Орлова балка”, викликають прямі асоціації з сучасною дійсністю. І саме в цьому полягає основна цінність твору.

Для розуміння вартості роману для українського літературного дискурсу варто хоча б побіжно поглянути на пройдений автором життєвий шлях та зміну в його поглядах і світоглядній позиції, щоб переконатися, що поява даного роману не випадкова. Роман “Орлова балка” – це знаковий в українській культурі твір, що показує становлення та розвиток громадської позиції людини, творчої особистості, патріота в тоталітарній системі.

Входження М. Руденка в літературний процес було традиційним для більшості представників його генерації. Поетика романів “Вітер в обличчя”, “Остання шабля”, збірок “З походу”, “Незбориме плем’я”, “Мужність”, “Світлі глибини” ґрунтується на засадах літератури соціалістичного реалізму [1, с. 14]. Становлення М. Руденка відбувається дуже швидко й успішно. У 1947 виходить поетична збірка “З походу”, що привернула увагу письменників і критиків. Поета прийняли до Спілки письменників. Того ж року його було призначено відповідальним редактором журналу “Дніпро”, обрано заступником секретаря, а через рік – секретарем парткому Київської організації СПУ. Можемо стверджувати, що творча біографія письменника Миколи Руденка почалася досить успішно. Письменник стверджував сам: “Довго я залишався дуже партійним. Довго я залишався з глибокою вірою у велику справу Комуністичної партії, був вірним сталінцем, багато писав присвячених вождеві віршів, була навіть поема про Сталіна” [8, с. 4]. У 50–60-х роках М. Руденко не брав безпосередньої участі в культурницькому русі, однак саме в цей період поет переживав кризу та зміни у світобаченні. Свідченням переоцінки цінностей були виступи М. Руденка на Пленумі СП України в 1957 р. та лист до М. Хрущова, написаний у 1960 р.

Про роман “Орлова балка” Микола Руденко пише: “Це була моя остання спроба узгодити нове світобачення з вимогами соцреалізму... Переконавшись, що реалістичних романів писати не можна, взявся за фантастику...” [6, с. 3]. Цей роман не міг бути надрукований на Батьківщині, тому з’явився у 1982 р. в Балтіморі, США. Лише у 1993 за роман “Орлова балка” автору присуджено Державну премію України ім. Т. Шевченка в галузі літератури.

“Орлова балка” – це твір, який розкриває масштабність думок автора. Митець і громадський діяч М. Руденко ще в 70-ті рр. ХХ ст. відкрито говорив про актуальні проблеми тогочасного суспільства, які не давав вголос порушувати пануючий соцреалістичний підхід у творчості. Враховуючи вище сказане, можемо тільки уявити, який складний життєвий і творчий вибір здійснив письменник, повставши у добу тоталітаризму проти запропонованого комуністичною партією творчого методу в мистецтві.

А. Синявський зауважує, що всі соцреалістичні твори – різноманітні за змістом і стилем – “містять у собі “поняття Мети” (тобто комунізму), що й зумовлює досить примітивну та однорідну тематику творів: “це або панегірики комунізму та всього, що з ним пов’язане, або сатира на його

численних ворогів, або, нарешті, – всілякі описи життя “в його революційному розвитку”, тобто знов-таки в русі до комунізму”. М. Руденко у романі “Орлова балка” відверто засуджує панівну партію, промовляючи устами ліричного героя: *“Соціалізм треба лишити, обов’язково! Але треба спорудити дамби проти людського егоїзму. Не внизу, а там – нагорі. Той егоїзм, що внизу... Від нього невелике лихо. Та якщо він видирається на самісіньку гору... Цьому лихові треба покласти край. Раз і назавжди. Бо де ж гарантія, що людей знову не поженуть до таборів!..”* [6, с. 131]. Особливість “Орлової балки” виявляється в тому, що автор демонструє свій пантеїстичний, антикомуністичний світогляд, не тільки показуючи, як герой через життя у тоталітарному суспільстві стає спочатку хворим на алкоголізм, далі – наркозалежним, а й зважившись пряму критику тогочасності: *“Цікаве поєднання!.. Господь Бог і героїн... А проте нормально. Під сучасну пору так воно і мусить бути”* [6, с. 345].

Письменник відверто вдається до критики К. Маркса, навіть підкреслює, що усвідомлення хибності теорії Маркса є однією з проблем сучасності: *“Щоправда, природі не відомі оті поняття: вартість, додаткова вартість тощо. У природі діють енергетичні закони. Та що ж таке гроші, коли не суспільний еквівалент енергії? Саме цього й не розумів К. Маркс, хоч за сто років до нього це добре розумів переконаний пантеїст Ф. Кене!.. Виникає безліч суто економічних проблем, яких ми не будемо торкатися, – нас передусім цікавлять проблеми духовні. І найголовніша з них: марксизм якщо не впав, то вже помітно схитнувся. Духовний простір, який він заповнював, виявився порожнім – на його місце мусить прийти щось нове”* [6, с. 291].

Роман “Орлова балка” порушує питання не побудови комунізму (як майже всі твори періоду соцреалізму), а творчих пошуків особистості, існування Людини у Всесвіті. Однією з ознак, що об’єднує практично всі твори соціалістичного реалізму, є присутність на їхніх сторінках так званого “позитивного героя”. Соціалістичний реалізм, що створює численних позитивних героїв, ідеалізує та нівелює людину, спрощує її, зображуючи без суттєвих внутрішніх суперечностей. У романі “Орлова балка” головний герой – молодий художник Володимир Таран. Перед читачем постає творча особистість, яка шукає своє місце у житті, в мистецтві, розмірковує над глобальними проблемами світобудови, сенсом людського існування, вартісними для людини речами. Він має слабкості, що не притаманні “соцреалістичному герою”: алкоголізм, відсутність робітничої професії, читання філософських творів, віра в Бога, у нього досить складні стосунки з жінками. Він – творча особистість, *“його світобачення можна схарактеризувати як гілозоїзм. Або пантеїзм, що фактично те ж саме”* [6, с. 54].

Відповідно, основна тема роману – пошук сенсу людського існування. Взнявши головним героєм художника, М. Руденко звертається до проблеми естетичного характеру – взаємодії мистецтва й тоталітарної дійсності. Тому

таке важливе місце в романі посідає аналіз естетичної позиції художника Володимира Тарана.

М. Руденко в образі Володимира Тарана показує проблему співвідношення внутрішньо вільної людини й духовного середовища, у якому митцю важко існувати. Він не може творити на замовлення, а вільно працювати немає можливості. Але, не дивлячись на вплив із-зовні, власна позиція Володимира Тарана чітко окреслена – пошуки способу гармонійного злиття із Всесвітом, пошуки загальнолюдських моральних цінностей. У романі “Орлова балка” автор пропонує нам свій тип ідеальної людини, яка зростає, не втрачаючи своєї гідності, серед оточення, де панує підміна понять та істинних цінностей. *“Він був із тих людей, з яких ніби сама природа здирає шкіру і випускає у світ для того, щоб навіть дотик вітру породжував глибокі струси в їхньому естві. Суспільству такі люди потрібні не менше, ніж залізні солдати...”* [6, с. 95]. Проте у суспільстві, що рухалося до комунізму, такі особистості потрібні не були.

Тому для молодого художника немає іншої реальності, крім тієї, яку він створює сам: *“Душа у нього скаламучена. Своєї істини дошукується”* [6, с. 4]. Однак пошук головним героєм самого себе пролягає через терни свідомості й складні життєві ситуації. Умови існування української інтелігенції вимагали змін, і свідченням цього є те, що Володимир створює геніальні полотна тільки тоді, коли працює не на замовлення, а за велінням серця.

Розкриваючи життєві ситуації, у які потрапляє художник, досить прозоро видно міфотворчість доби. Підміна штучними поняттями реального стану речей відчувається Володимиром майже на підсвідомому рівні, тому стан морального виснаження головного героя не вигаданий. Художник інтуїтивно відчуває розбіжність у світобаченні з іншими членами суспільства, з якими його зводить доля. Ідеологічне насилля заспокоює нестримний потяг до пошуку, в митця виникає ілюзорне почуття дійсності. У цій ситуації він робить хибний крок, допомагаючи контрабандистам і шахраям.

Момент прозріння носить катастрофічний характер: герой роману опиняється на лаві підсудних. Проте ця ситуація не зламала героя, навпаки, Володимир, який постійно потребував підтримки з боку сім'ї, коханих, чітко розуміє свою життєву платформу і вже не хоче відступати. Він – Художник. Ясність приносить усвідомлення, але й стає тягарем. Це відчув головний роману, коли збагнув саму суть радянської судової системи. Автор показує, як у тоталітарну добу переводили склад злочину з кримінальної площини в політичну. Володимира судили як художника за одну з його картин, де зображено Христа, розп'ятого на електровежі. Він із здивуванням слухав виступ прокурора: *“...Мабуть, іще ніколи не було вихлюпнуто на полотні більшої ненависті до Радянської влади, ніж у цьому малюнку. Таран зібрав все попівське і білогвардійське – і все те вилив на наші голови... Ідеолог священного походу проти комунізму – ось хто Володимир Таран”* [6, с. 348]. Звинувачення ґрунтувалося на висновках технічної експертизи: опора, на

якій розіп'ято Христа, виготовлена радянською промисловістю. Отже, Христа розпинають на радянській землі. Даремно Криворучко запевняв, що світобачення художника відрізняється від психіки вченого, громадського діяча чи інших професій, Володимира засудили до трьох років виправних таборів.

Поява картин, які створює головний герой у романі, нагадує основну проблему роману О. Гончара “Собор” – “зодчі” й “руйначі” в житті йдуть завжди поруч. На думку А. С. Арсенюк, автор втілює цю ідею у чотирьох картинах, створених Володимиром: “Христос, розіп'ятий на електровежі” – спрощена констатація екологічної біди (згодом Володимир трактує Христа як символ сонячної енергії); “Берег вічності” – своєрідний катарсис і пошук теорії всього світу; “Каяття” – задум картини пропагандистський, відкрито попереджає про екологічну небезпеку; “Причинна” (апофеоз відновлення).

Тоталітарна система та життєві пошуки не забрали у головного героя бажання творити, бо в залі суду до Володимира приходять задум ще однієї картини – “Пожежа в шахті”: *“То була його духовна адреса у світовій безмежності”* [6, с. 350]. Читачеві зрозуміло, що ця картина обов'язково буде створена.

Процес написання художником своїх картин розкриває ще один аспект існування митця у суспільстві – художник вимагає від суспільства захищеності, підтримки результатів творчих пошуків. Таку підтримку в держави Володимир не знаходить – він інакший, не підлягає “стандарту”, він не хоче працювати на державних об'єктах, навпаки, прагне того, що держава хоче знищити в українців: самобутність, мову, природу.

Соціологічний аспект пов'язаний із тим, що ліричний герой усвідомлює себе виконавцем певної соціальної ролі, проте художника суспільство не потребує, Володимир стає газозварником. Кар'єра робітника у ліричного героя не вдалася: митець перемиг. Проте бажання бути конформованим суб'єктом спільної соціальної діяльності, якого залучили і включили через неї в певну соціальну групу, у Володимира було. Допомогла йому в цьому сім'я. Соціальна приналежність вилікувала ліричного героя від алкоголізму, розкрила у ньому нові грані, він знову почав творити.

Проблема морального вибору постійно стоїть перед Володимиром Тараном, він чітко усвідомлює, що повинен нести відповідальність за свої вчинки, його мучать докори сумління, проте він постійно потребує допомоги ззовні. І знаходить підтримку у жінок, які його кохають. Неля, офіційна дружина Володимира, покидає головного героя на п'ятій сторінці роману. З Нелею вони разом росли у дитбудинку, разом вчилися. Володимир бачив талант Нелі у створенні декору, але її це тільки ображало. До професійних заздрощів та суперництва додався алкоголізм чоловіка, тому Неля відмовилася від подружжя з Володимиром.

Ксенія Петрівна, з її фізично розвиненим тілом, розважливістю у побуті, ставить Володимира на ноги: *“Володимир плавав у атмосфері обожнення, і якби не був таким перем'ятим та перетертим, то, може б, ця атмосфера зробила його самозакоханим егоїстом. Проте вона лише*

відроджувала його віру в себе, лікувала його обпалені нерви...” [6, с. 95]. Символічним є образ букету, через який Володимир ледь не втопився, але його підхопила Ксенія. Ця картина постійно зринає перед очима художника. Через неквапливі розмови з досвідченою жінкою герой роману усвідомлює, що митець постійно стоїть перед вибором, що несе відповідальність перед суспільством за зображене. Але потрібна стійка віра, “...страх мусить померти. Якщо є страх – немає віри...”. “Художника породжують щирість і повнота душі, а хитрощі з самим собою здатні породити лише безпринципного міщанина” [6, с. 89]. Але страх у Володимира, не дивлячись на його браваду, був. Цим пояснюється його схильність до алкогольних напоїв. У вині він знаходить забуття, поступово деградує.

У житті Володимира з’являється ще одна жінка – Стелла. Він познайомився з цією дівчиною, коли вона позувала йому як натурщиця. Дівчина була молодою, юною, недосвідченою, тому Володимир, вважаючи себе негідним її, не раз відступав від думки про залицяння. Проте Стелла мала набагато міцніший характер і почуття, ніж думав Володимир. Після суду вони мали право на побачення, і Стелла сказала коханому, що буде відвідувати його у таборах і чекати на його повернення.

Жінки з’являються у житті головного героя у чітко визначені періоди його життя, проте всі вони виконують однакову функцію – підтримують митця у складні моменти життя. У них багато спільних рис: освічені, розумні, з сильним характером, з визначеною життєвою позицією. Вони додають Володимирові того, чого йому нерідко бракує: завзятості, наполегливості, волі. Складається враження, що вони з’являються саме тоді, коли герой роману цього найбільше потребує, і тихо відходять, не наносячи шкоди психіці героя.

Екологічна криза, її різноманітні прояви, причини, шляхи розв’язання також знайшли своє відображення у романі. Саме на Донбасі Володимир усвідомив, що людство повинно взяти на себе відповідальність за природу, за її подальшу еволюцію. Могутність людини стає чинником, який визначає недопустимість хижацького ставлення до природи. Володимир побачив на власні очі те, що діється з природою Донбасщини, жах від екологічної катастрофи приходив до нього у снах в образах нічних жахів.

Очима художника читач бачить поруйновану териконами українську землю, майже знищену Орлову балку. У ліричного героя тісний взаємозв’язок із природою: “*Це завжди траплялося з Володимиром: світла, незмарнована природа відразу ж знімала будь-який гніт з душі*” [6, с. 30]. Тому понівечена земля гнітюче діяла на художника. Він бачив працюючих людей, бачив, як вони борються за кожен шматочок землі, відвойовуючи її у териконів.

Але збереження Орлової балки – не панацея: шахта діє, і терикон продовжує рости, “терикон підступав до неї, підступав окремими брилами”. Терикон і є центром символіки роману – це демонстрація катастрофічного людського втручання в природу, вияв парадоксальності індустріального розвитку: земні природні багатства несуть у собі загрозу замість того, щоб

служити людині. З цієї причини терикон з'являється в образах динозавра: *“Ворухнувся його могутній хребет, мов хребет мезозойського динозавра, захрумтіли в пащі вікові дуби, що росли за хатою. Потім щось важке гупнуло в загороду, і з пекельних глибин терикона пролунав страшний, сатанинський голос: “Тремти перед моєю могутністю, бо я вже прийшов. Кари. Ка-ри!..”* [6, с. 28]; та звіра із безодні: *“Той самий звір із безодні, у вигляді якого поставав перед ним терикон. Він дихав своїм власним чадом – бо він таки справді дихав чадом! – але там, де жевріли під породою жарові утвори, з'явилися полум'яні язики, з яких визирали жахливі пики. Корчилися, реготали, щось кричали із полум'я – огидна голографія пекла”* [6, с. 27].

Шахти у романі теж символічні, часто постають в образі терикона, *“бо так завжди малювали шахти на всіх плакатах, ніби отой терикон становив головну мету шахтарської праці. ... терикон – неминуче лихо, не в ньому поезія труда, не в ньому окраса донецьких степів”* [6, с. 24]. Розмірковуючи над проблемами довкілля, автор уміло поєднує екологічні проблеми з осмисленням національно-патріотичних питань.

Картини понівеченої природи шахтарського краю не ототожнювалися з *“розквітлим соціалізмом”*. Володимир Таран був вражений місцевим пейзажем: *“Та справжній виробничий пейзаж чекав їх за Артемівськом... І справді, якщо дивитися з пагорба, тоді спершу здається, що ота рівнина аж до небокраю заповнена напівпрозорою синюватою рідиною... Газове море починалося за великим ставом, на якому височіла електростанція... Очам відкрився кордон тієї держави, яка жила на дні цього ядучого моря... Поміж корпусами цементних, хімічних, металургійних заводів височіли велетенські піраміди. Їх було багато, дуже багато. Незмірно більше, ніж у Єгипті. Та й розмірами своїми вони не поступалися перед єгипетськими”* [6, с. 45].

Очима Володимира автор показує, який згубний вплив здійснено на найбільшу річку Луганщини: *“За деревами відкрилась широка річка... Коли б Володимир знав, яким був Дінець кілька десятиліть тому, він би не назвав його ні широким, ні повноводим”* [6, с. 100]. Місцевий мешканець Кирило Трохимович пояснює Володимиру, що трапилося з річкою: *“Немає тепер Дінця – заводи випили. Ох, і п'ють же вони, ох, і п'ють! Один металургійний скільки води висмоктує, що за сільськими мірками на пів-Україні вистачило б... Гине ріка, нанівець зводиться. Та ще й хімію підпускають. Ех, рибко, рибко! Ловилася ти колись і маленька, і велика, а дітям нашим сама хімія лишається...”* [6, с. 101].

Автор показує красу краю, вдаючись до методу контрасту: картини згубних наслідків людської діяльності змінюються мальовничими пейзажами. Але найчастіше перед Володимиром постають картини забрудненого навколишнього середовища: *“Напівмертві, обчовгані брилами дуби стояли так, як стоять приречені на смерть солдати. Гілля вмирало повільно, в тяжкій агонії. Окремі гілки ще, здавалося, жили повним життям, по них можна було судити про колишню красу та могутність спотворених дубів, але котилося й котилося у балку чорне каміння гупало у столітні груди велетнів, замурувало їх живцем – невідворотно, на безвік.*

Дуби знали, що їм належало померти, але власними тілами захищали інших, що росли глибше, внизу. Туди також зривалися окремі брили, ранили дерева, чорними круками рябіли на білому крейдянику, серед якого на дні балки дзюркотів струмок” [6, с. 140].

Актуальним у романі є мовне питання. За часів активної побудови комунізму було тотальне панування російської мови як спільної мови “радянського народу”. Автор акцентує на тому, що робітничий клас розмовляв українською мовою, а інтелігент – російською. У цьому було щось нісенітне, принизливе для всієї нації [6, с. 160]. У діалогах роману герої часто говорять про долю української мови, бо пов’язують із нею долю всієї нації, яка на їхніх очах втрачає свої ментальні риси. Сталевар Олександр у розмові з Володимиром розказав про страшне спостереження, яке зробив у німецькому концтаборі: “...Американці, англійці, французи взагалі не вважають українців нацією” [6, с. 160].

Мовне питання відразу порушує ще один аспект стосунків України із Росією: політику “старшого брата”: “*Як же так сталося, що світ не відрізняє нас від росіян? Що ми брати – це так. Нехай навіть російський народ – старший брат...Але ж у молодшого є своя хата, своя земля. Та світ чомусь цього не бачив – ні землі, ні хати. А він же й не молодший – ось у чому справа! Може, ровесник, коли не старший, – але ж ніяк не молодший!”* [6, с. 161]. Порятунком української нації героями твору бачиться у збереження своєї мови, а особливо – землі: “*А нас, братухо, сама земля захистить: вона в нас така, що голоблю посади – виросте. З такою землею народ не пропаде”* [6, с. 162]. Хрущовські реформи не вирішували, а навпаки, придушували мовне питання в Україні. Але нація прийде до повної суверенності. У цьому запевняє нас М. Руденко, промовляючи словами Ксенії: “*Існує дух нації. Дух землі, яка нас вигодувала... Його ліквідувати не можна. Це головне”* [6, с. 42].

Тема голодомору – одна з тем в історії та літературі, яка з часом не втрачає актуальності, а, навпаки, з кожним роком загострюється. Автор не оминає і цю проблему в романі “Орлова балка”, хоча за часів соцреалізму це питання взагалі не можна було порушувати: “*Не дай, Боже, познайомитися вам з отією хворобою. Від неї тільки хліб вилікувати здатний – більше ніщо. Та коли його повимітали у тридцять третьому... Набачилися такого, що не приведи, Господи. Мерців ховати було нікому – лежали покотом попідтинню”* [6, с. 11]. Ще понад п’ять з половиною десятиліть після небувалого в історії українського народу голоду радянські історіографи доводили всьому світу: ніякого голоду в зазначений період у республіці не було. Проте автор бачив потребу про це говорити, бо це є страшною сторінкою життя української нації, коли вона входила до складу СРСР.

Висновки. Звісно, не можна повністю відкидати ознак соцреалізму у романі М. Руденка. Це, в першу чергу, оспівування високих моральних якостей персонажів роману, трудовий ентузіазм працівників, спрощена система символів. Ці питання потребують більш ґрунтовних подальших досліджень. Водночас “Орлова балка” – це твір, позначений виразною критикою тогочасного суспільства й дійсності на економічному,

політичному, моральному, соціальному та національному рівнях. Письменник порушує питання, які в Україні є невирішеними до сьогодні. Автор ще раз наголошує, що основною проблемою і водночас головним засобом вирішення суспільних та глобальних проблем суспільства є людина, її ціннісні орієнтири й установки.

Література

1. Бровко О. Лірика Миколи Руденка / О. Бровко. – Луганськ : Альма-матер, 2003. – 173 с.
2. Галич О. Теорія літератури : підручник / О. Галич, В. Назарець, Є. Васильєв. – К. : Либідь, 2001. – 488 с.
3. Лукач Д. Социалистический реализм сегодня / Д. Лукач // Вопросы литературы. – 1991. – №4. – С. 12–16.
4. Павлишин М. Канон та іконостас : літературно-критичні статті / М. Павлишин. – К. : Час, 1997. – 447 с.
5. Руденко Микола. Найбільше диво – життя. Спогади / М. Руденко. – К. : Едмонтон ; Торонто : Канадський Інститут українських студій ; Таксон, 1998. – 560 с.
6. Руденко М. Орлова балка: роман / М. Руденко. – К. : Молодь, 2002. – 351 с.
7. Руденко М. Як я став націоналістом // Вісті з України. – 1992. – № 25 (черв.). – С. 3.

Отримано 31.05.2014

Summary

Logvinenko Julia. Relevance of the world outlook and public problems of the novel of M. Rudenko “Eagle’s Girder”.

The article reveals the worldview of M. Rudenko as a citizen and writer in a totalitarian environment, fighting of author’s outlook with the ruling in that time in the society method of socialist realism. Was made an attempt to analyze the novel “Eagle’s Girder”, that is a turning point in the creative activity of the writer, from the perspective of the author’s struggle with the demands of socialist realism. Actual problems, which the author raised in his novel and which were banned for discussion, had been investigated.

Keywords: *author’s view, creative method, socialist realism, creative description.*